

שמעתא למיקתא

גליון נח' - פ' בחוקותי ה'תשע"א / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב' המסתפק אם עברו שש שעות מאכילת בשר האם רשאי לאכול גבינה

מבואר בחולין (קה). שהאוכל בשר אסור לו לאכול גבינה עד לסעודה אחרת. ונחלקו הראשונים בביאור הש"ס הנ"ל דעת הרי"ף (לז: ברי"ף) שאסור לאכול גבינה כל שיעור הזמן שרגיל להיות בין סעודה לסעודה. ולפי דבריו אין לאכול גבינה עד שיעברו ו' שעות שהוא השיעור שבין סעודה לסעודה. אולם דעת תוס' (שם ד"ה לסעודתא) דכל שפתח בסעודה אחרת אף אם התחיל בה מיד אחר גמר הסעודה שאכל בה בשר, רשאי לאכול גבינה.

והכרעת השו"ע (סי' פט סעי' א) שצריך להמתין שש שעות. אולם דעת הרמ"א (שם) שלאחר שסילק השולחן ובירך ברכהמ"ז מותר לאכול מיד ע"י קינוח והדחה, והמנהג הפשוט להמתין אחר אכילת הבשר שעה, ויש מדקדקים להמתין ו' שעות וכן נכון לעשות, ע"כ. ויש נוהגים ג' שעות, ומקור למנהג מצינו ברבינו ירוחם (אסו"ה אות ל"ט ע"מ ג טור ג). אולם עי"ש (ספר אדם נתיב טו ע"מ קלו סוף טור א).

ויש לדון כשלא יודע אם כבר עברו שש שעות, האם אמרינן ספק דרבנן לקולא או דלמא כיון דספק זה יש לו מתירין לאחר שש שעות, ספקו להחמיר. ובאמת כבר עמד בזה בידי יהודה (סי' פט ס"ק א) וכתב דספקו לחומרא דדבר שיש לו מתירין הוא. [ואע"פ שהידי יהודה (סי' קב ארוך ס"ק ה ד"ה ועיין) נקט דלא אמרינן דשיל"מ על פעולת אדם צ"ל דס"ל דבני"ד הספק אינו על הגברא אלא על החפצא (ועיין לקמן בשם דרכ"ת). ולפי"ז מיושב אמאי לא התיר היד יהודה בני"ד מכח סברת הצ"ח המובא לקמן, אע"פ שבסי' ק"ב (ארוך ס"ק יד ד"ה מיהו) הביא דברי הצ"ח ולא חלק עליו, ודו"ק].

אלא דיש להעיר מדברי הצ"ח (פסחים ט: ד"ה תשע, וביצה ד: דס"ל דדבר שיש לו מתירין לא שייך רק כגון לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו היום או למחר, בזה שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר כי מ"מ"מ מה שיאכל היום לא יאכל למחר, משא"כ בדבר שיכול לעשות גם היום וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה (עי"ש בצ"ח), לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של היום אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של היום אין מתירין. וכ"כ בנוב"י (תני אה"ע סי' לח ד"ה ואחר).

ולפי"ז בני"ד לא שייך לומר עד שתאכלנה באיסור תאכלנה בהיתר, שהרי הגבינה עצמה אינו חפצא האסור באכילה, וכל הנידון הוא על זמן האכילה, ובזמן לא שייך לדון משום דבר שיש לו מתירין דהזמן של היום אינו הזמן של מחר, ודמ"א לטלטול ביצה שנולדה ביו"ט וכנ"ל [ועיין לעיל]. וכן בדרכי תשובה (סי' פט ס"ק ה) הביא בשם הדלתי תשובה להתיר ע"פ דברי הצ"ח הנ"ל.

מיהו מדברי השו"ע (סי' קב ס"ק ח) מוכח שאינו מחלק בזה והכל בכלל דבר שיש לו מתירין. וכ"כ הפת"ש (יו"ד שם ס"ק ו) והתורת חסד (או"ח סי' לח אות א), אולם שו"מ בידי יהודה (סי' קב ארוך ס"ק יד ד"ה מיהו) שדחה דאין מהש"ך ראה דהתם הנידון על התבשיל ולא על הכלי, עי"ש. וכבר הארכנו בזה בס"ד בגליון ק"ו.

וכן הצ"ח בספרו נוב"י (יו"ד ק' סי' נג) לכאורה סותר דברי עצמו, שהרי כתב שאשה המסופקת אם סרקה שערותיה לפני טבילת מצוה, אע"פ שהיו ספק דרבנן [דרק העיון הוא מה"ת, אבל החפיפה אינו אלא מתקנת עזרא] מ"מ ספקו לחומרא דמקרי דבר שיש לו מתירין שהרי יש לה היתר ע"י חפיפה וטבילה מחדש אע"פ שיכול לקיים תיכף וכן לאחר זמן וכמ"ש כה"ג בספר נוב"י (ת' אה"ע סי' לח ד"ה ואחר), ועי"ש שמ"מ מסיק להתיר כי מסתמא נהגה כמו שרגילה תמיד לרחוץ ולחפוף וסירכא נקטה ואתי. והפת"ש (סי' קצט ס"ק ב) הביאו ולא העיר עליו מיד.

שו"ר בדעת תורה למהרש"ם (יו"ד סי' קצט על סעי' א) שיצא ליישב דהנוב"י איירי כשיכולה לטבול עוד בלילה זו וע"כ חשיב דבר שיש לו מתירין דבשהו מועט מודה הצ"ח וכן תירץ במגדים חדשים (יו"ד על סי' קב אות ד) המובא בדרכ"ת (סי' קב ס"ק לו) וזה דלא כהדלתי תשובה הנ"ל. אולם בתשובותיו כתב המהרש"ם (ח"ב סי' מה) כתב שבאמת הנוב"י חזר בו ממה שכתב בספרו הצ"ח.

אלא שאף אם נאמר דלא כהצ"ח, או נאמר כהדעת תורה שבשהו זמן מועט מודה הצ"ח, וע"י עוד בגליון ק"ו שהארכנו בס"ד בענין האם קיי"ל כדברי הצ"ח, אכתי יש לדון להתיר בנד"ד שהרי המתנת ו' שעות תלויה במחלוקת הראשונים כנ"ל וכבר כתב הפמ"ג (פתחה ליו"ט ח"ב פ"א אות כו) שדעת הפוסקים דבפלוגתא דרבנותא דרבנן אף בדבר שיש לו מתירין אזלינן לקולא. וכ"כ השאג"א (סי' צ), הרע"א (סי' סה), המהרש"ם (ח"ב ססי' קנו) ועוד, וכן דעת הגרשז"א זצ"ל (ספר טבילת כלים במכתב בסוף הספר, סוף המכתב

אות ג ד"ה ולענין) שבספיקא דדינא לא מחמירין גם ביש לו מתירין. וא"כ נד"ד שעיקרו תלוי במחלוקת הפוסקים יש לומר שספקו לקולא, ולא מבעיא לדעת הרמ"א שעיקר הדין כהמקילין אלא אף לדעת השו"ע יש לומר כן, שהרי יש כאן ס"ס, ספק שמא הלכה דלא בעינן ו' שעות וספק שמא כבר עברו ו' שעות. ועיין בפמ"ג (השואל עם הנשאל או"ה סדר הג' אותיות ו - ז וסי' ז מ"ז ס"ק ב) שאמרינן ס"ס בדברי השו"ע, וכ"כ הכה"ח (יו"ד דיני ס"ס סי' קי אות ד).

ועוד יש לצרף לזה, דעת הפרי תואר (שם ס"ק א הובא בדרכ"ת ס"ק כב) דס"ל דלא אמרינן דבר שיש לו מתירין היכן שלא אתחזק איסורא. ועיין בנוב"י (אע"ה ת' סי' לח ד"ה ואחר) דדבר שיש לו מתירין אינו אלא בדבר שאין לו חזקת היתר, אבל בדבר שיש לו חזקת היתר בספק דרבנן ספיקו מותר. ואע"פ שהפמ"ג ש"ד ססי' קיא ד"ה הבדל חולק על הפרי"ת, מ"מ צירוף מיהא איכא. וכן במנחת יצחק (ח"א סי' מה אות ז ד"ה גם) צירף דעת הפרי תואר להלכה.

וא"כ לא מבעיא היכן שמסתפק אם אכל מאכל בשרי או פרוה דשרי לפי טעם זה, אלא אפילו אם ודאי אכל יש לומר דאין כאן אתחזק איסורא שהרי סוף השש שעות לעבור. ובכה"ג לא נחשב לאתחזק איסורא כמבואר בפמ"ג (סי' תלו א"א ס"ק ח ד"ה דע) דכתב דמ"וספרה לה"י שמעינן שסופרת ז"י זה לא מקרי איתחזק כיון דסופה לפסוק, ע"כ. וזה הוי כחזקה העשויה להשתנות דאינה חזקה. ודו"ק.

עבודת המועדים

ימי ספירת העומר - וענין ל"ג בעומר

כתב בספר החינוך (מצוה שו) "ונצטוונו למנות ממחרת יל"ט ראשון של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד בלבנו, כעבד ישאף צל וימנה תמיד מתי יבוא העת הנספך אליו שיצא לחרות, כי המנין מראה באדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע לזמן ההוא,

וזהו שאנו מונין כך וכך ימים עברו מן המנין ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה לנו הרצון החזק להגיע אל הזמן". מדברים אלו יכולים אנו להתעורר על מהות ימי הספירה המשמשים כהכנה ושאיפה לקראת היום הנכבד הגדול של חג השבועות, שיו"ט זה הוא כל תכלית יציאת מצרים וכמ"ש (שמות ג, יב) "בהוציאך את העם ממצרים ועבדו את האלקים על ההר הזה", לשם קבלת התורה בהר סיני. וכן ידוע מה שאמרו ששם ההר הוא "שבועות" שכל מהותו ע"ש הכנת השבועות שקדמו לו.

וכן ידוע שבליל הסדר מקבל כל אחד ואחד האורות גדולות ועצומות, ולמחרת נוטלים אותם ע"מ שנגיע אליהם ע"י עבודתנו הפרטית בימי הספירה. וכמ"ש בשו"ת מה"רי אסאד (או"ח סי' קנה) בטעם הדבר שאין מברכים שהחינוך על מצות ספירת העומר "וכל האורות ששיארו בימי הספירה נכנסין ע"י המצוות והכוסות, רק שאח"כ הם מסתלקים וצריכים אנחנו לטפור ספירה להכניסם ע"י מעשינו אחד לאחד עד חג השבועות, וכמ"ש בזה"ק ח"ג דף צז. ובשער הכוונות להאריז"ל ענין חג הפסח דרוש ג' ולכן אין מברכין שהחינוך על ספיה"ע, כיון שאין כאן הארה ובהירות חדשה ע"י מצוה זו כי כבר נעשה הכל בליל פסח".

ובקונטרס בעניני חג הפסח לה"ר חנוך קרלנשטיין זצ"ל כתב בטעם הדבר שנוטלים את האורות מאיתנו, כיון שזו היא תכלית הבריאה שנעמול בעצמנו ולא נקבל ההטבה בבחינת 'נהמא דכיסופא'.

עוד כתב שם (עמ' עב) "ועוד טעם י"ל בזה, דהנה אחז"ל שבועות מא: מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה, והיינו, דרק מילתא דרמיא עליה דאיניש מידכר דכיר לה... ונמצא דהקיום של כל השגה ברוחניות הוא דוקא אם עמל על זה, שאז הוא בבחינת "רמיא עליה", אך דבר שאין אדם עמל עליו אין לו כ"כ קיום, ולכן כדי שההשגות הרוחניות יהיו קיימים וטובעים בעומק נפשותינו משום כך נוטלים אותם למחרת ליל הסדר, ואז ע"י שונגים אותם בכח העמל של עבודת ימי הספירה יהיה לזה המשך וקיום".

ועיקר מהות הימים הם ימי ציפיה והשתוקקות, כמבואר בדברי החינוך הנ"ל, ומשל לדבר למי שממתין ומצפה ליום חתונתו, וכמו שכתב בספר ברכת אברהם (מאמרים והדרכות, מאמר וספרתם לכם) "עיקר ההשואה של מתן תורה לזיווגו של אדם ביום חתונתו, הרי כבר מצינו במשנה (תענית כו:)-... ביום חתונתו זה מתן תורה... וגם מצאנו בהדיא בילקוט שמעוני (שה"ש תתקפ"ז) ביום חתונתו בסיני, וביום שמחת לבו באהל מועד..."

והנה כל חתן וכל כלה כשמתקרב זמן החתונה סופר הימים בלב, ומחשבותיו מלאים בהכנה לתנן היטב, כיצד יכלכל המשך החיים החדשים, אחרי שחל שינוי גדול וגורלי בחייו, ומתחילו חיים חדשים בביתו באופן שכל שאיפותיו יתקיימו.

והדרך שמייעצים לקבל הדרכה בכל מה שלא ברור לו, והירא לדבר ה' מקיים נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה, עד יום הנספך שאז מתענה ומתפלל ושופך לבו לברואו שיצליח בזיווגו ובעתידו בביתו ובמשפחתו, ויזכה לנחת ושמחה, ולבנות עצמו בתורתו ועבודתו. וכן על דרך זה ראוי לאדם להתייחס בכל שנה לזמן זה שעליו לחדש בלבו קבלת התורה... שבשבועות ראוי לבא בתשובה מיראה ומאהבה ולקבל בלבו עול תורה ויראת שמים במחשבה טהורה לחיזוק לימוד התורה וקיום המצוות, בדקדוק ובהדרגה. ובאמת שבנין ההכנה קיים בכל מצוות התורה,

שכח לספור יום מימי ספירת העומר האם יכול להוציא רבים ידי חובתם

פסק השו"ע (סי' תקפט סעי' א) דכל מי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא רבים ידי חובתם. והנה נחלקו הפוסקים בביאור דברי רש"י (מגילה ב. ד"ה אלא) הסובר דבני הכפרים יוצאים ידי"ח קריאת המגילה ביום הכניסה על ידי קריאה של בן עיר אף שאינו מחויב "עתה" דבר, אלא ביום י"ד. דעת הראש יוסף (ב. ד"ה אלא, ועי' בפמ"ג סי' תרפ"ב מ"ז ס"ק ב) דלרש"י אע"פ שאין חיובו ביום הכניסה, מ"מ כיון דביום י"ד חייב לקרוא המגילה, מחויב מקרי ומעכשיו נחשב כמחויב בדבר. וכ"כ האב"מ בינה (שם ד"ה אבא).

אולם דעת המהר"ם בן הבה"ט (הובא בברכ"י סי' קכד) דס"ל לרש"י ד"עברות" סגי להתחשב מחויב בדבר, על כן עיר יכול להוציא בן כפר ידי"ח כדי שחבירו יוכל לקיים חיובו [ועיי"ש שעפ"י כתב להתיר לבן אר"י להתפלל תפלת יו"ט שני ולהוציא בני חו"ל]. וכ"כ בבית שלמה (סי' יד ד"ה וע"כ צריך) דעברות סגי, כיון שגם הוא מחויב עכ"פ במצות קריאת המגילה. ועיי"ן באמרי בינה (דשבת סי' יא ד"ה אבא ראינו) שהביא מהסמא דחיי כדעת המהר"ם. ולאור דברי הפוסקים הנ"ל י"ל דמי שלא ספר ספ"ע יום אחד אע"פ שאינו יכול לברך עבור עצמו, מ"מ יכול להוציא את חבירו מדין ערבות.

מיהו עיי' בתוס' (בבמות יד. ד"ה כז) דלא ס"ל כרש"י אלא בעינן שהמוציא יהיה בר חיובא ב'אותה שעה' וכמבואר בירושלמי (מגילה פ"ב ה"ג) דבן עיר אין מוציא בן כרך, דכל שאין מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתם. [וכן פסק המ"ב (סי' תרפ"ב ס"ק ח) שמי שדינו לקרוא בט"ו אינו יכול לקרוא ולפטור לבני י"ד בי"ד וכן להיפך כיון שאינו מחויב עתה [דבר].

מעתה י"ל דלא סגי בערבות לחוד אלא בעינן שהמוציא יהיה מחויב בדבר "עתה". וכמ"ש בקובץ שיעורים (ח"ב סי' לא אות א) דלפי תוס' הנ"ל, "חייב בפועל" בעינן. וא"כ י"ל דכ"ש בנד"ד דאינו מוציא כי לכאורה עתה אינו מחויב בדבר.

וכן הבר"כ (סי' קכד אות ג) דחה דברי המהר"ם הנ"ל משום דכך לימדונו רבותינו דלא מהני ליה הערבות לחוד לאפוקי אחרים ידי חובתם. וכ"כ התוס' רע"א (מגילה פ"ב מ"ד) דעצמותו דערבות רק בפי שמחויב ג"כ במצוה.

והפ"ח (סי' תפ"א אות ח) הביא בשם ד"ן א' דמי ששכח ולא ספר ספירת העומר דיכול להוציא רבים ידי חובתם. והוא ז"ל דחה דבריו כי אינו מחויב בדבר הוא כמבואר בירושלמי הנ"ל. [וכ"כ הבר"כ (שם, מובא בשע"ת סי' תפ"א אות ח) דבכה"ג איבד מצותו ועתה לאו בר חיובא הוא]. וכן פסקו

הכה"ח (סי' תפ"א אות צא) והשבט הלוי (ח"ד סי' קנז).

אולם המאמר מרדכי (סי' תפ"א ס"ק ט) יצא לחלק דשאני מגילה דלא נתחייב ולא יתחייב לעולם באותו יום כל זמן שלא עקר דירתו ומחוסר מעשה וע"כ אינו מחויב בדבר מקרי באותו יום, אבל הכא הרי בר חיובא הוא שהרי נתחייב בה כמה פעמים ויתחייב בה לשנה הבאה בלי שום מעשה, ע"כ.

וכן הפמ"ג (סי' תפ"א מ"ז ס"ק ב) כתב דלא דמי לבן עיר שאין מוציא לבן כרך שאין מחויב מקרי משא"כ זה מחויב היה אלא שפר ליל א' מ"מ מקרי מוציא במצוה הוה ומסיק דאם יש אחר לשמוע ממנו הברכה וודאי נעשה, ע"כ.

ובהר"צ (ח"ב סי' עה) תמה על הפ"ח הנ"ל דאמאי לא סגי בערבות לחוד, וע"כ הירושלמי לשיטתו אזיל דלא אמרינן יצא מוציא, אבל לפי הבבלי כיון דס"ל כלל זה ממילא שפיר בן עיר מוציא בן כרך. ועיי"ש שהביא שכן נהג "הבית הלוי" כשלא היה יכול לברך מפני שחיסר יום א' היה עולה כשי"ץ ומבקש מא' המתפללים עמו שלא יברך לעצמו ויצא ע"י ברכתו.

והנה אע"פ שדברי הר"צ צבי נכונים אליבא דרש"י ודעימיה, מ"מ אכתי אליבא דתוס' לא יצאנו, וכדברי התוס' כתבו הרשב"א (מגילה שם), והרא"ש (בבמות פ"א סי' ט), וכן נקט הר"ן (שם א. ברי"ף). ובפרט שהרבה פירשו דברי רש"י באופן אחר, עיי' בטו"א (שם ב. ד"ה אלא), בתוס' רע"א (אות ג) ועוד.

אלא ד"ל דרשאי לברך לפי הבנת המאמר מרדכי והפ"ח הנ"ל. וכן דעת הגרשז"א זצ"ל (הלכות שלמה תפילה פ"ט אות כא) שיכול להוציא אחרים בברכתו וכדעת החולקים על הפ"ח, כי יש לחלק מהא דקריאת המגילה.

מעתה יש לומר דלמעשה רשאי לברך דהרי עיקר הדין שכל יום הוא מצוה בפני עצמה דכן שיטת רוב הראשונים, וכן מבואר בבית שלמה (סי' קב) ובערוה"ש (סי' תפ"א אות טו). וכן משמע מהמ"ב (סי' תפ"א ס"ק לו), וא"כ לכאורה ה"ה בנד"ד, דהרי למעשה יש כאן ס"ס שמא הלכה דכל יום הוא מצוה בפני"ע, ושמה נחשב מחויב בדבר כסברת המאמר ודעימיה. ועוד יש לצרף דברי הפוסקים הנ"ל דס"ל דערבות סגי.

[ומש"כ דעיקר הדין דכל יום ויום מצוה בפני"ע. לכא"ו יש להוכיח נמי כן מהתורה"ד (ח"א סי' לו) שכת' דבמקום ספק אם ספר יום א' יכול להמשיך לספור בברכה. וכן פסק השו"ע (סי' תפ"א סעי' ח). ועיי' במ"ב (שם) שביאר כהפ"ח (שם) דכוונת התורה"ד משום דהוי ס"ס, ספק ספר ואת"ל לא ספר שמא הלכה כהסוברים דכל יום ויום הוא מצוה בפני"ע (ודלא כהבנת הנש"א (כלל ה אות ו) והביאור הגר"א (על השו"ע שם) אליבא דהתורה"ד). ולכאורה המ"ב סותר דברי עצמו שהרי בס"מ רט"ו פסק כהנש"א (שם) דלא מברכים מכח ס"ס. וע"כ לומר דעיקר הדין דלא כהבה"ג וע"כ בצירוף עוד ספק סמך להקל. אלא דשו"מ בפמ"ג (סי' קמ"ג מ"ז ס"ק ב) שפסק ע"פ התורה"ד הנ"ל דבמקום דאיכא ספק אם הס"ת פסול מותר לברך עליו מכח ס"ס ספק אם נפסל, ואת"ל נפסל שמא הלכה כהרמב"ם דס"ת פסול קוראים בו, אע"פ שהרמב"ם שיטה נחידה היא, וכן פסק המ"ב (סי' קמ"א ס"ק כה). וע"כ לומר כמו שהעירונ' דיש לחלק במקום דאיכא ס"ס המכריע בגוף המצוה או בחפצא של מצוה דממילא חייב לברך לבין היכן שהס"ס הוא בגוף הברכה. ולפ"י אתי שפיר נמי דברי המ"ב בסי' תרמ"ט (סי' קל) ובסי' תרצ"א (שהע"ז אות ט), עיי"ש ודו"ק].

אלא דיש לדחות דעד כאן לא סמכין על ס"ס, אלא כשהס"ס מחייב להמשיך לספור, אבל ה"ס"ס שבנ"ד רק מכריע שרשאי לברך ועיין בזה, ולמעשה אכתי צ"ע.

ויסודו הוא לבנות בנפש כלי לקבל את הדבר שלקראתו אנו עומדים, וככל שתרבה הציפיה וההשתוקקות, כן יגדל המעשה בשעתו, וכמו שכתב הרמח"ל בדרך ה' (ה"ד פ"ב) "וכשיעור שירבה בהכנה כן ירבה יקר התלמוד וכחו. והוא מה שמצונו בחכמים הקדמונים, שתורתם היתה מעטירתם כן גדול, ונותנת להם מעלה ויקר, מה שלא נמצא בדורות האחרונים, מפני יתרון הכנתם על הכנות האחרונים". יעורנו ה' לצלל כל יום ויום מימים קדושים אלו, להגיע לחג השבועות הבעל"ט בהכנה הראויה, ובפרט שרוב ימי הספירה מאחרנו ומתקרבם אנו יותר ויותר ליום הנסכף והנכבד.

הנה במוציא שב"ק הבעל"ט יחול יום ל"ג בעומר, יום ההילולא של התנא רבי שמעון בר יוחאי, יום שנהגו להרבות בו בשמחה. וידועים דברי החת"ס בשו"ת (י"ד סי' רלג) שתמה כיצד אפשר לקבוע יום מיוחד לשמחה כשלא נעשה בו נס ולא הוזכר בש"ס ופוסקים בשום מקום, [ועיי"ש שהביא מסידור היעב"ץ שכתב עפ"י הסוד דהיא הספירה של "הוד שבהוד" שהוא יום דין, ובגמ' סנהדרין איתא דב"ד שכולם אמרו חייב - יוצא זכאי בדינו, עוד כתב שם החת"ס דביום זה התחיל לרדת המן וראוי לעשות לזה זכר לטוב], וכן בשו"ת שואל ומושיב (מהדו') המישהא סי' ל"ט ס"ו ד"ה הנה בשו"ת) תמה על מה שעושים שמחה ביום ל"ג בעומר והרי על מיתת הצדיקים מתענים, ואם הזהר קראו "הלולא דרשב"י" היינו לו ששמחה היא לו שהלך למנוחות אך אוננו עזב לאנחות.

ובשדי חמד (ח"ה מע' א"ר אות ו') הביא בשו"ת שם אריה (סי' יד) הביא דברי החת"ס, וכתב "אבל אנכי יגעתי ומצאתי טעם נכון למנהג זה שמרבים בשמחה על קבר הצדיק רשב"י ביום ל"ג בעומר וזה הוא, הנה ידוע מ"ש בשבת דף ל"ג שגזר מהמלכות על רשב"י שיהרג, ולכן ברח וישב במערה י"ב שנים עד דמית קיסר ובטלה הגזרה, ואמר הוואיל ואתרתיש לי ניסא אילז ואיתקן מלתא דכתב יבא יעקב שלם ע"ש, הרי שנעשה לו נס שניצול מחרב מלכות... ולכן זכר הנס שניצול רשב"י שיהרג, רעה ולא נהרג בידי אדם קבעו יום מיתתו ליום שמחה שמת מיתה בידי שמים ולא בידי אדם, ולכן בחרו ביום זה הוא יום המיתה שמת כדרך כל הארץ ולא נהרג בידי אדם, ועשו יום זה יום משתה ושמחה על הנס שנעשה לו שהצילו ה' מחרב מלכות והאריך ימים ושנים אחר הגזרה עד שמת בידי שמים". [ועיי' בערוה"ש (סי' תצ"ג ס"ז) שבל"ג בעומר יצא רשב"י מהמערה וניצל מהקיסר, ולפ"ז יובן יותר שעושים השמחה דוקא ביום זה].

ובענין מנהג הדלקת המדורות, יש להביא מה שכתב בספר בני יששכר (מאמרי חודש אייר, מאמר ג', ג) "ולאחר שעברו ל"ב ימים נכנסים לט"ו ימים קודם מתן תורה, ואז אנו חוגגים יום זה שבו נגלו נסתרות התורה על"י רשב"י, ובו עלה למרום ונכתב ספר הקדוש הזהר, על כן מדליקים נרות ומאורות ביום זה לכבוד האור הטוב המתנוצץ ביום זה ל"ג בעומר, ט"ו ימים קודם מתן תורה".

ומקום אתנו להביא דברים שכתב בזה ב"ספר התודעה" בענינו של יום זה: "יום י"ח באייר שלשים ושלשה יום בספירת העומר, יום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי, עשאוהו ישראל יו"ט באמצע ימי הצער שלפניו ושלאחריו... וביותר חוגגים יום זה בעיר הקודש בארץ ישראל, ול"ג בעומר נעשה שם יום טוב של שמחה וריקודים וזמירות הרבה ומדורות אש גדולות ומסביב להן מחולות שירה וזמרה, לכבוד התנא האלקי רשב"י..."

ענינו של יום זה, ושמחת ההילולא, כשמחת החופה של התנא רשב"י שהיא קשורה עם יום זה - הכל עטוף מסתורין, מסוד חכמי הקבלה מדורות הראשונים ועד האחרונים. אכן, הילולא זו כשם שהיא נעשית לכבוד רשב"י, כך היא נעשית לכבוד תורתו שלמה לתלמידיו ושהיא כתובה על ספר הזהר הקדוש, ואותו ספר קדוש, כולו סוד וחכמה נסתרת ולאו כל מוחא סביל דא.

ואולם פשוט של היום, הוא מה שמובא בספרי ההלכה הראשונים, שביום זה פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות. וכן כתב המאירי (בבמות סב, ב) 'וקבלה בידי הגאונים ז"ל שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה (של תלמידי רבי עקיבא) ומתוך כך נוהגין שלא להתענות בו...'

מסורת קבלה היתה מדור דור, שיום הסתלקותו של רשב"י - ל"ג בעומר היה. ויום פטירתו נתמלא אור גדול של שמחה אין קץ על ידי הסודות הטמירים שגילה לתלמידיו באותו יום ושנכתבו בספר הזהר, ולא היה העולם כדאי כאותו יום שענינים נשגבים אלה נתגלו לבריות. והיה היום הזה לו ולתלמידיו שהיו אתו, כיום ההילולא, כלומר, כיום ההחתן שמח בחופתו. והיה אותו היום ארוך משאר כל הימים ולא שקעה שמשו עד שגילה כל מה שניתנה לו ורשות לגלות, אלא נתן רשות לשמש שתשקע. שקעה השמש, יצאה נשמתו של רשב"י ועלתה למרום. הכל כמו שכתוב ב'אדרא זוטא'.

ומן הטעם הזה נהגו שמחה ביום זה, אף על פי שיום מיתת צדיקים הוא יום תענית, אלא שכן היה רצונו של ר' שמעון בר יוחאי וכן נהיגו הקדמונים שיעשו את יום פטירתו יום שמחה כל השנים, כשם שהיה אז".

נעוד ע"י מחבר קונטרס "עבודת ספירת העומר וחג השבועות" מסדרת עבודת המועדים

העלון נתרם בעילום שם
להצלחת התורם ומשפחתו
בכל הענינים

העלון נתרם לע"נ
ר' אלקון בן ליב ז"ל
ר' אנטולי בן אלקון ז"ל